

Portik Blénessy Ágota

A mező tetején – festészettel, a festészetről, a festészetről

Fiatalkolozsvári festők kiállítása

↳ Quadro Galéria, Kolozsvár

↳ 2012. szeptember 24 – október 12.

Léteznek még az alapokat megrengető igazi, nem csupán felszínes megújulás? Lehet-e még egyáltalán újat mondani a festészet eszközeivel? Van olyan tematika vagy műfaj, amely még nem lerágott csont, elcsépelelt lemez, rongyosra hordott ruhadarab? Járható út-e még a figuratív festészet?

Ezek és ehhez hasonló kérdések fogalmazódnak meg bennünk a Quadro Galéria¹ 2012. szeptember 24-én nyílt, *A mező tetején* című kiállításának megtekintésekor. A tárlat a februárban megrendezett Szeret-menti egyhetes alkotótábor eredményeit kívánja bemutatni. A résztvevő hét fiatal művész (TEODORA AXENTE, RADU BĂIEȘ, BELÉNYI SZABOLCS ISTVÁN, GABRIEL BICA, LAURA PRAȚA, SZÉKELY-KIRÁLY BOGDAN IOAN, TODOR TAMÁS) a kolozsvári Képzőművészeti és Formatervezési Egyetem magiszteri és doktori hallgatója, a nyolcadik pedig a tábor művészeti koordinátora és egyben tanárunk, KUDOR DUKA ISTVÁN festőművész.

1 www.galeriaquadro.ro

TEODORA AXENTE
Létrehívás I., olaj,
vászon, 46 x 41 cm

amit azonban első pillanatban pusztán egy busz- megálló kopott betonvárójának nézünk – csak mikor néhány snittel később besétál a képbe az egyik szereplő, jövünk rá a valós dimenziókra. Sala egy pillanatra sem hagy nyugodni bennünket, állandóan megzavarja mindennapi létünk egyik legalapvetőbb rétegét, az általában oly természetesen és megbízhatóan működő térpercepciókat, amelynek következtében állandóan saját helyzetünk és a környezetünk viszonyára kell reflektálnunk.

Mintha mindez nem lenne elég, Sala még egy apró, immáron nem vetített részletet ad hozzá mindehhez. A galéria átlátszó hatalmas üveglablakai közül az egyik eltér a többitől, mivel homályosra van cserélve. Erre felragasztva található egy kis kézzel működtethető zenedoboz (azoknak kicsinyített mása, amelyeket a filmben láthattunk), amit mi magunk hozhatunk működésbe egy kis fogantyú segítségével. Normális esetben azonban a kezünk/ujjunk nem férne el a fogantyún, mert beleütközne az üvegbe – ám ez az üveg ki van vájva (mintha a sok kéztől kopott volna ki, mint mondjuk Szent Péter lába a római bazilikában), és ott a homályos üveg az elvékonyodás miatt átlátható. Vagyis az történik, hogy az alapesetben vékony, sík felületnek tekintett üveg, az a bizonyos perspektivikus látvány előtt önmagát felszámoló ablak hirtelen térbeli kiterjedést, anyagiságot, vastagságot kap. A galéria biztonsági üvegfalainak vastagságát normális esetben nem tudnánk érzékelni, itt viszont a maga anyagszerűségében tárul elénk, megborítva a látvány és a láttató felület amúgy egyértelmű, konvencionális viszonyát, és így magának a mögöttes feltároló látványnak az ontológiai státuszát, valóságát/valószerűségét kérdőjelezi meg. Innen nézve Anri Sala videói már nem szerencsétlen egyének vagy közösségek fenyegetett sorsáról szólnak, hanem minket, nézőket próbálnak kimozdítani és arra kényszeríteni, hogy stabil referenciapontjainkat elveszítve friss szemmel nézzünk a világra, hogy újra elkezdjünk tájékozódni benne.

A remake-jelleg ellenére Anri Sala párizsi kiállításának egyáltalán nincs utánérzés hatása, a galéria terében létrehozott konstrukció messze túlmutat az egyes videók értelmezési keretein. Az albán videós munkájának legnagyobb érdeme, hogy a komplex (művészet)elméleti kérdések felvetése, a konceptuális jelleg mellett és ellenére teljesen magával ragadó, vizuális és auditív szinten elbódító, szenzuális művet hozott létre, amelynek teréből a film lejártá után is nehezen esik távozni.

Should I stay or should I go?...

A szerző a cikk írása idején a Nemzeti Kulturális Alap Képzőművészeti szakkollégiumának alkotói ösztöndíjában részesült.

KUDOR DUKA ISTVÁN
Arckép, tus, grapefruitlé, papír, 26×20,5 cm

A tábor kijelölt helye (a Botoșani megyei Vârful Câmpului – Mező Tetején település, Vlad Iftime panziótulajdonos jóvoltából) és ideje az alkotás mellett alkalmas volt meditálásra, önreflexióra és igazi, belső megújulásra. Így a művészek számára nem csupán a produktivitás volt szempont, hanem elméleti kérdések tisztázása, újragondolása és élményekkel való gazdagodás, melyeket későbbi munkájukban felhasználhatnak.

A modernitás, posztmodernitás világában nem hiszünk már az Újban, hiszen előttünk már mindent megírtak, megalkottak. Világunkban csak palimpszeszt, parafrázis lehetséges. Ám, ennek ellenére meg lehet találni a megújulás útját, még akkor is, ha az egy hosszú bolyongás, útvesztőkkel, labirintusokkal és zsákutcákkal tarkított ösvény. A kiállító művészeknek viszont meglepően fiatalon sikerült saját útjukat megtalálni. S ha talán még túl korai a művészek „univerzumáról” beszélni, sajátos stílusuk és személyiségük jelei már jól felismerhetőek munkáikon – mondta SZÉKELY SEBESTYÉN GYÖRGY, a kiállítás kurátora.

A fiatal művészeket összefogó kapocs elsősorban nem a tanintézmény, melyet látogatnak. Sokkal erősebb kohéziós erő az általuk művelt figuratív festészet, mely a kolozsvári kortárs művészet egyik markáns trendje a konceptuális tendenciák mellett. A figurativitás keretein belül maradván mindannyian a hagyományos festészeti műfajokat részesítik előnyben. Ezt már első látásra megállapíthatja a látogató, hiszen főként tájképek, portrék, enteriőrök tárulnak elénk. A kiemelkedő technikai tudás mellett azonban mindegyik kiállító művész becsempész a képekbe egy kis gondolati, tartalmi újtást, mely frissességet kölcsönöz a „beporosodott” műfajoknak.

Megfigyelhetjük, hogy a kiállító művészek annak ellenére, hogy a kolozsvári iskolához tartoznak,

művészetükben részben el is szakadnak az előző generációtól. Míg a most már *kolozsvári iskolaként* cédulázott, nemzetközileg ismert művészek főként történelmi vonalon indultak el, a rendszerváltás hatásait, vagy különböző szélsőséges ideológiákat (pl. a Funar-féle nacionalizmus), illetve az ortodox egyházat kritizálják, ezen fiatal alkotók az újfiguratív művészetet gyakorolva, a történelmet és politikumot mellőzve, kizárólag a festészet eszközeivel *festészetet* alkotnak.

A termeken végigsétálva nem látunk géppuskát tartó tiszteket, tankok sem gördülnek az úttesten, nyoma sincs erőszaknak vagy háborús borzalmaknak, mint volt a Műcsarnok *Európai utasok – kolozsvári művészet az ezredforduló után* című

RADU BĂIEȘ
Megigézve, olaj, vászon, 120×140 cm

TODOR TAMÁS
Találkozás szörnyekkel III., olaj, fa, 30×30 cm

kiállításán.² Végletekig csupasított, kiüresedett utcajelenetekkel vagy városképekkel sem találkozunk, a kiállított festményeken nem sorjáznak „monostori” szürke betonrengetegek, a szocializmus „épített örökségei”. S bár a nemzetközi kritika rajong ezért a típusú művészetért, mely poszt-szocialista szemüvegen keresztül reflektál a kommunista múltra, melynek legfőbb tematikája a történelmi, közösségi és egyéni traumák feldolgozása, a fiatal művészek munkáikkal megmutatták, hogy tovább lehet és kell lépni. A festészet szabályai a Ceaușescu-éra után is ugyanúgy érvényesek: lehet csupán festéssel a festészetről beszélni, történelmi és politikai konnotációkat mellőzve. Munkáikkal nem egy adott tér, régió egy bizonyos időpontban fellépő problémáira keresnek megoldást, hanem az egyetemességig tágított határokkal a mindenkori kérdések megoldására jelentkeznek különböző variációkkal. Nem a szocialista rendszerben felnőtt gyerekek metafizikus szomorúságával, hanem friss szemmel szemlélik az embert, az életet, a minket körülölelő világot, a „nagy téma” tudata nélkül. Ennek egyik magyarázata az is természetesen, hogy a kiállító művészek nagy része csak egy-két évet töltött a régi rendszerben, vagy éppenséggel 1989-ben született.

TEODORA AXENTE a hagyományos portré műfaját műveli nem hagyományos módon. Munkáit ambivalencia hatja át: megrendezett jeleneteket fest, feldíszíti alakjait, ezzel úgymond eltávolítva őket a valóságtól, egy második, képi valóságba helyezve át őket. Ennek ellenére a megjelenített arcok erős érzelmi töltetet sugallnak és ezzel egyben közelséget is árasztanak a néző irányába. Egyéni színvilágát a színes szürkék, a barna és vörös árnyalatainak sajátos módon való alkalmazása adja.

RADU BĂIEȘ enteriőrfestészete az előbbi munkáknál már jóval távolságtartóbb, higgadság és kiegyensúlyozottság jellemzi. Nagy felületekből építkezik kollázsszerűen, ám ezen felületek egy pillanatig sem unalmasak, hiszen a színek, textúrák játéka maradandó esztétikai élményt nyújtva érvényesül. A képek

² *Európai utasok - Kolozsvári képzőművészet az ezredforduló után*. Műcsarnok, Budapest, 2012. április 19 – július 1. (ld. Hornyik Sándor: *Alternatív időutazók – Posztkommunizmus, figurativitás és dekolonializáció*. Balkon, 2012/7,8., 2-11.)

kiegyensúlyozottságát nem csupán a kompozíció eszközeivel éri el, hanem a hideg-meleg színek és különböző felületek játékával. Kiállított műveinek tematikája az egyetem festészeti műtermének ócska, kiült kanapéja, mely műalkotássá, szoborszerűvé lényegül át. Băieșnek sikerült ezen elcsépelet használati tárgyat kiragadni profán környezetéből és egy – sőt, több – misztikus, kissé melankolikus hangulatú műalkotássá örökíteni át.

GABRIEL BICA nagy merészséggel nyúl olyan témákhoz, melyeket már rég elavultnak hittünk. El kell ismernünk, hogy nagy szakmai tudást és bátorságot igényel a klisének hitt témák feldolgozása, melyeket csupán egy hajszál választ el a gyerekkorunkban aranykorát élő, a nagyszoba faláról ismert falragaszoktól – olvassuk Székely Sebestyén György szavait a kiállítási katalógusban. Minden bizonnyal nagy vállalkozás 2012-ben olyan naplementét, erdőt vagy éjszakai látképet festeni, mely nem válik giccsé, hanem megmarad mesterkélttség nélküli, őszinte, szemet gyönyörködtető alkotásnak.

LAURA PRAȚA kronológiát és logikát felrúgva a klasszikus filmtörténet felől nyúl a festészet felé. S így a némafilm-kockákra emlékeztető jelenetek – bár színesek és járműveket, emberekkel ábrázolnak – teljes mértékben elvesztik dinamizmusukat, lendületüket. Színkezelésében és hangulatában fotótörténeti vonatko-

© Fotó: Ördög Gyárfás Ágota

zásokat is fellelhetünk, hiszen képei leginkább dagerrotípiákra vagy szépiafotókra emlékeztetnek.

SZÉKELY-KIRÁLY BOGDAN IOAN női portréi rokonságot mutatnak ugyan Chuck Close amerikai festő munkáival éppen fotorealisztikus voltak miatt, de részben el is távolódnak ezektől. Játékosság helyett erősebb a belőlük sugárzó melankólia, s a testi „szépséghibák” nincsenek photoshopolva. De éppen ezektől válik a modell szépsége és egyénisége hitelesebbé, mely az esztétikumon túlmutatva a magára a festészetre tereli a néző figyelmét.

TODOR TAMÁS szörnyei, bár eszünkbe juttatják a Goya festmények drámaiságát, nem hatnak ijesztően a nézőre. Az eget-földet, vizet és szárazföldet egybemosó, ősléte emlékeztető hátterekből kilépő óriás szörnyek barátságosak, s ez nem csupán megformálásuknak köszönhető, hanem az árnyalatokkal szabadon játszadozó, impresszionistának ható, könnyed és laza ecsetkezelésnek is, mely sokat „lágylít” a jeleneteken. Todor Tamás barokkosan beállított, színpadias jeleneteket „örökít meg”, s a nagyfokú gazdagsággal kiképzett, különböző textúrákat kombináló és színárnyalatoktól tobzódó hátterekből még nem tudni, hogy világmegváltó vagy apokaliptikus szörnyek lépnek elő.

BELÉNYI SZABOLCS vásznai monumentális méreteket öltenek, portréi erős ecsetkezelésről tanúskodnak. Talán ő közelít a kiállítók közül a leginkább a neoexpresszionizmushoz. A kiállítás fontos része tanáruk és festőtársuk, KUDOR DUKA ISTVÁN portrészorozata. Ha áttekintjük Kudor több mint egy évtizedes munkásságát, elmondhatjuk, hogy művészetét nem befolyásolták és nem ingatták meg a nagy gyorsasággal változó különböző ideológiai, stilisztikai trendek. Festészete, művészetete állandó, legyen szó kis tusrájzairól vagy pár méteres portréiról egyaránt. Sajátos eljárása a képek „lerontása”, mely során a lerombolt felszínes rétegek alól előbukkan a valós, igazi mag, a festészet maga.

A kiállítás érdeme, hogy a kolozsvári kortárs művészet gazdagságát és változatosságát kívánja bemutatni. A nyolc kiállító művész mindegyike, a konceptuális tendenciákat mellőzve, az újfiguratív művészetet gyakorolja, de teljesen más, egymástól eltérő, egyéni stílusban. François Martin egyik munkájának címét kölcsönözve azt mondhatjuk, hogy ezen fiatalok is a „festmény bőrével” (*Peau de peinture*) való foglalkozást művelik magas szinten. Az úgynevezett „kolozsvári festők” nemzetközi sikerének egyik oka a mesterségbeli tudás. Egy másik oka pedig az, hogy ebben (abban) a városban a fiatal tehetségeknek meglepően nagy koncentrációjával találkozunk. A most fellépő, a rendszerváltás környékén született művészek mindezt megerősíteni látszanak.

Liviana Dan

A farkas és a bárány

Kint a bárány, bent a farkas

➤ MAGMA Kortárs Művészeti Kiállítótér, Sepsiszentgyörgy

➤ 2012. augusztus 17 – szeptember 7.

„Ember embernek farkasa” írta volt Thomas Hobbes hosszú idővel 2012 román nyara előtt. Mivel a MAGMA Kortárs Művészeti Kiállítótér pontosan a mai politika szeszélyes szabályait követve működik, a *Kint a bárány, bent a farkas* címmel megrendezett csoportkiállítás¹ néhány olyan allegóriát tematizál, amelyek valósággá váltak idén nyáron. Az igazság mindig az erősebb oldalán van. Az ítélet mindig az erősebbnek kedvez. A gyengébb fél érvelése érdektelen. Vagyis mindig tudatosítani kell, melyik oldalról is nézzük a dolgokat. Mert a farkas meg tudja

¹ Kiállító művészek: BENKOVITS BÁLINT, JULIUS GYULA, SZOLNOKI JÓZSEF, VÁRNAI GYULA, BORSOS LŐRINC, KITZINGER GÁBOR, TASNÁDI JÓZSEF, CSATÓ MÁTÉ, PACSIKA RUDOLF, TÓTH ESZTER, CSONTÓ LAJOS, SZIGETI GÁBOR CSONGOR és a GRUPPO TÖKMAG

BENKOVITS BÁLINT
Carousel
© Fotó: Magma